

บทที่ 5 บทสรุป

จากผลการวิจัย เรื่อง การจัดทำรายการนำเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เขตพื้นที่เทศบาลตำบลพะวง รายละเอียดในการนำเสนอในบทนี้ เป็นบทสรุปภาพรวมทั้งหมดของการวิจัย เริ่มตั้งแต่ ที่มาของการวิจัย แนวคิดที่ใช้สำหรับการศึกษา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิธีดำเนินการวิจัย และ ผลการศึกษาตามลำดับ ดังต่อไปนี้

5.1 สรุปสาระการวิจัยบทที่ 1.

การวิจัยเรื่องการจัดทำรายการนำเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เขตพื้นที่เทศบาลตำบลพะวงเพื่อตอบคำถามว่า (1) เทศบาลตำบลพะวง มีแหล่งท่องเที่ยวที่ความเหมาะสมในการจัดรายการนำเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีหรือไม่ (2) การจัดทำรายการนำเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพะวง โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน มีขั้นตอน และมีกระบวนการอย่างไร (3) นักท่องเที่ยวมีความรู้สึกอย่างไรต่อรายการนำเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ได้กำหนดโดยชุมชนมีส่วนร่วม โดยมีกระบวนการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการ ดังนี้ (1) การสัมภาษณ์พูดคุยอย่างไม่เป็นทางการกับผู้นำ ผู้นำธรรมชาติ (2) ทดลองกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ วิเคราะห์ผลการศึกษา การวิเคราะห์ข้อมูลข้อมูลที่ได้ เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ ที่สามารถเชื่อมโยงต่อคำถามวิจัย และ การนำแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในบทที่ 2 มาเป็นเครื่องมือกำหนดแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบการอภิปรายผลการวิจัย รูปแบบของของงานวิจัย เป็นงานวิจัยงานวิจัยที่เน้นการมีส่วนร่วม (PAR : Participatory Action Research) ของชุมชนในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพะวง อ. เมือง จ. สงขลา สาระสำคัญของการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

สาระสำคัญของบทที่ 1 ชี้ให้เห็นที่มาของการวิจัยที่เกิดจากสาระสำคัญของบทที่ 1 ชี้ให้เห็นที่มาของการวิจัยที่มุ่งอธิบายให้เห็นถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวที่มีผลต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจในภาพรวมของประเภทการท่องเที่ยว ก่อให้เกิดรายได้ และการจ้างงานเพิ่มมากขึ้น ทำให้คุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่ทางการท่องเที่ยวเจริญขึ้น แต่ในทางกลับกันการท่องเที่ยวก่อให้เกิดการทำลายคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ทำลายวัฒนธรรม ทำลายสิ่งแวดล้อม การขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนทั้งที่ชุมชนเป็นเจ้าของทรัพยากร ดังนั้น การจัดทำรายการนำเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพะวง จึงเป็นกระบวนการพัฒนารายการนำเที่ยวที่เน้น

ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการวิเคราะห์ศักยภาพภายใต้มุมมอง และ ประสบการณ์ของประชาชนในท้องถิ่นต่อสถานที่ท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในชุมชน และ ต้องการเห็นกระบวนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้เกิดขึ้นภายใต้ความต้องการ และ การสนับสนุนแนวคิดจากชุมชน เพื่อให้สอดคล้องกับปรัชญาทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่มุ่งเน้นให้ชุมชนมีส่วนร่วม เมื่อชุมชนมีแนวทางในการจัดรายการนำเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพะวงเป็นที่เรียบร้อยแล้ว การดำเนินการที่จะพัฒนาในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวก็จะสอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของชุมชน และ จะส่งผลให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นที่มาของการเจริญเติบโตในด้านการท่องเที่ยวของเขตพื้นที่ดังกล่าว อันเป็นกลไกสำคัญที่ก่อให้เกิดการกระจายรายได้ สร้างงาน และ สร้างโอกาสในชุมชนในท้องถิ่นได้มีทางเลือก และ มีอาชีพเสริมจากการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง และ สนับสนุนการท่องเที่ยว

สรุปผลการศึกษาจากสาระสำคัญในบทที่ 1 ที่สอดคล้องกับผลการศึกษา พบว่า

การจัดทำรายการนำเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เขตพื้นที่เทศบาลตำบลพะวง อ. เมือง จ. สงขลา นั้น ควรจะต้องกำหนดรายการนำเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวพายเรือคายัค และ การขี่จักรยานเสือภูเขา การท่องเที่ยวเรียนรู้ระบบนิเวศป่าชายเลน และ วัฒนธรรมชุมชนเกาะยอ เนื่องจาก ศักยภาพพื้นที่ที่มีความพร้อมและมีความเหมาะสมสำหรับทำกิจกรรมดังกล่าว ซึ่งการจัดรายการนำเที่ยวในรูปแบบดังกล่าวจะมีรายการนำเที่ยว ดังต่อไปนี้

1. รายการนำเที่ยวพายเรือคายัค คลองวง

- 09.00 น. ลงเรือที่ทำเรือ สวนประวัติศาสตร์ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์
- 09.30 น. พายเรือชมป่าชายเลน เรียนรู้ระบบนิเวศน์
- 11.30 น. รับประทานอาหารเที่ยง ที่ศาลาริมคลองวง
- 13.00 น. พายเรือสำรวจต้นน้ำคลองวงและเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน
- 16.00 น. พายเรือกลับถึงท่าเรือสวนประวัติศาสตร์พลเอก เปรม ติณสูลานนท์

2. รายการนำเที่ยวจักรยานเสือภูเขา เขาเทียมดา

- 09.00 น. จุดเริ่มต้น ณ บ้านศรีธธา พลเอกเปรม ติณสูลานนท์
- 10.00 น. แวะชมจุดชมวิว เรียนรู้การจัดการสวนสมรม ภูมิปัญญาชุมชนเพื่อการเกษตร
- 12.00 น. รับประทานอาหารเที่ยง บนยอดเขาเทียมดา
- 13.00 น. เดินทางลงจากเขาเทียมดา
- 14.00 น. แวะเรียนรู้หลักศาสนาที่วัดเขาแก้ว
- 16.00 น. เดินทางกลับ

3. รายการนำเที่ยวป่าชายเลน พายเรือคยัคคลองวง และ เรียนรู้ชุมชนเกาะยอ

- 09.00 น. ลงเรือ ณ สวนประวัติศาสตร์พลเอก เปรม ดิถสุสานนท์
- 09.30 น. ชมร่องรอยเตาเผากระเบื้องโบราณ ริม ฝั่งคลองวง และ รอบทะเลสาบ
- 10.00 น. พายเรือคยัคข้ามทะเลสาบ
- 10.30 น. ขึ้นฝั่งเกาะยอเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน สวนสมรม บ้านทรงไทยภาคกลาง
- 12.00 น. รับประทานอาหารเที่ยง
- 13.00 น. เดินทางกลับพายเรือเข้าสู่คลองวง
- 14.00 น. เดินทางถึงคลองวง
- 14.30 น. เข้าร่วมเส้นทางศึกษาพรรณไม้ป่าชายเลนริมคลองวง สวนประวัติศาสตร์พลเอกเปรม ดิถสุสานนท์
- 16.00 น. เดินทางกลับ

5.2 สรุปสาระสำคัญของบทที่ 2

บทที่ 2 เป็นการนำเสนอวรรณกรรม และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีสาระสำคัญ คือ การชี้ให้เห็นว่า (1) ที่มาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีกำเนิดมาจากแหล่งใด และได้ถ่ายทอดออกมาในรูปแบบใด เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติที่ถูกต้อง การกำหนดความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อเป็นการนำมาเป็นแนวทางในการตกลง และ สร้างความเข้าใจในการพิจารณารูปแบบการท่องเที่ยวที่ปรากฏในพื้นที่ต่าง ๆ จากการศึกษาสรุปความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ ดังนี้ Ecotourism หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีสำนึกต่อความรับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และ แหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยนักท่องเที่ยวมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันกับผู้ที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่นเพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน และ เป็นการท่องเที่ยวที่ทุกฝ่ายมีส่วนเกี่ยวข้องรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อม ธรรมชาติ ระบบนิเวศ และ วัฒนธรรมท้องถิ่น ทำให้คนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ และ รักษาธรรมชาติท้องถิ่น พัฒนาเศรษฐกิจ รวมถึงความสามารถ และ สร้างกำลังใจให้กับชุมชนชนบทได้พึ่งตนเอง

สรุปผลการศึกษาจากสาระสำคัญ ที่สอดคล้องกับผลการศึกษา พบว่า การจัดรายการนำเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพะวง ซึ่งประกอบด้วยรายการนำเที่ยว 3 รายการ ได้แก่ รายการนำเที่ยวพายเรือคยัค คลองวง รายการนำเที่ยวจักรยานเสือภูเขา เขาเทียมดา รายการนำเที่ยวป่าชายเลน พายเรือคยัคคลองวง และ เรียนรู้

ชุมชนเกาะยอ กิจกรรมทั้ง 3 รายการมีแนวทางการจัดการที่สอดคล้องกับหลักการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จากความหมายที่กล่าวมาในช่วงต้น เนื่องจากนักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ วิธีการกรีดยางพารา ในการทำกิจกรรมการขี่จักรยานเสือภูเขา และกระบวนการเรียนรู้พรรณไม้ป่าชายเลน และ วิถีชีวิตจากชุมชนประมงชายฝั่งในการทำกิจกรรมพายเรือคายัคคลองวง และ กิจกรรมเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนเกาะยอ จากกิจกรรมการพายเรือจากคลองวงข้ามทะเลสาบไปยังฝั่งเกาะยอ กิจกรรมทั้งสามรายการ สอดคล้องกับแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เนื่องจากในการนำเที่ยวผู้นำเที่ยวสามารถสอดแทรกความรู้ ความเข้าใจในระหว่างเดินทางท่องเที่ยว และ บรรยายระหว่างการเดินทาง (2) วัตถุประสงค์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จากการศึกษาพบว่า วัตถุประสงค์ของการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น จะต้องเป็นการจัดการท่องเที่ยวเพื่อสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแก่นักท่องเที่ยว และ ชุมชนเจ้าของทรัพยากรทางการท่องเที่ยว และ เป็นการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมให้กับชุมชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ กระบวนการมีส่วนร่วมจะประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 5 ขั้นตอน ดังนี้ การมีส่วนร่วมคิด การมีส่วนร่วมตัดสินใจ การมีส่วนร่วมปฏิบัติตามกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

สรุปผลการศึกษาจากสาระสำคัญ ที่สอดคล้องกับผลการศึกษา พบว่า การจัดรายการนำเที่ยว โดยชุมชนมีส่วนร่วมในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เขตพื้นที่เทศบาลตำบลพะวง มีแนวทางในการดำเนินการที่สอดคล้องกับองค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวในขั้นตอนที่ 1 เพียงขั้นตอนเดียว คือ การมีส่วนร่วมในการคิด ว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพะวง ควรมีรูปแบบใด ในส่วนประเด็นอื่น ๆ ยังไม่มีปรากฏ เนื่องจากเป็นกระบวนการที่เพิ่งเริ่มต้น ดังนั้น การพัฒนาในลำดับต่อไปจากงานวิจัยชิ้นนี้ ควรมีการผลักดันให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมตามองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในลำดับต่อไปให้ครบทุกองค์ประกอบ (4) องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อพิจารณาเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ หรือ ความล้มเหลวในการจัดการท่องเที่ยวที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน และ อาจส่งผลกระทบในการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ต่าง ๆ ต่อไปในอนาคต ซึ่งองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากการศึกษาพบว่า มีองค์ประกอบหลัก 4 ประการ ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านการจัดการ

การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องมีการจัดการในด้านต่างอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

1.1 การจัดการพื้นที่ๆ

- 1.2 การจัดการองค์ความรู้ที่จะนำมาใช้ในการประกอบกิจกรรมนำเที่ยว
- 1.3 การจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดนำเที่ยว
- 1.4 การจัดการผลประโยชน์
- 1.5 การจัดการรูปแบบการท่องเที่ยว จะต้องมีการจัดการที่เหมาะสม

2. องค์ประกอบด้านแหล่งท่องเที่ยว

การพัฒนาสถานที่ ๆ จะให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องมีปัจจัยที่ควรพิจารณา ดังนี้

- 2.1 ศักยภาพของสถานที่ท่องเที่ยวจะต้องมีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์
- 2.2 การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะต้องสะดวกในการเดินทางเข้าไปยังแหล่งท่องเที่ยว และเป็นพื้นที่ ๆ ไม่เสี่ยงในการเดินทาง
- 2.3 ผู้จัดการด้านแหล่งท่องเที่ยวที่นำมาใช้รองรับการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะต้องมีการสำรวจจุดที่ง่ายต่อการเกิดอุบัติเหตุ และ จะต้องทำเครื่องหมายแจ้งเตือนอันตรายต่อการเข้าไปใกล้บริเวณดังกล่าว
- 2.4 การกำหนดจุดเปราะบาง เพื่อใช้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว

3. องค์ประกอบด้านกิจกรรม

การสร้างกิจกรรมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะต้องไม่เป็นไปภายใต้การทำลาย หรือ สร้างความเสียหายแก่พื้นที่ทางการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะไปในรูปแบบใด จะต้องมียุทธศาสตร์ ดังนี้

- 3.1 จะต้องสร้างกระบวนการในการทำความเข้าใจให้แก่นักท่องเที่ยวทราบถึงผลกระทบหากไม่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมทางการท่องเที่ยว
- 3.2 การกำหนดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวจะต้องมีมาตรการในการรักษาความปลอดภัยอย่างเคร่งครัด
- 3.3 ผู้จัดการกิจกรรมจะต้องพิจารณากิจกรรมที่จะนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

4. องค์ประกอบที่มีส่วนร่วม

การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีหน่วยงานมาร่วมเป็นองค์ประกอบในการขับเคลื่อนหลายหน่วยงานทั้งในภาครัฐ และ ภาคเอกชน ดังนั้นการบริหารจัดการการมีส่วนร่วมจะต้องคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

- 4.1 การกำหนดเอกสารหลักฐานแนวทางในการปฏิบัติการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

4.2 การแบ่งปันภาระหน้าที่ในการปฏิบัติจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนร่วมได้มีบทบาทในการแสดงความคิดเห็นสะท้อนปัญหาอย่างเท่าเทียมกัน

4.3 การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมโดยชุมชน และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และ เป็นไปในทุกกระบวนการ เพื่อความโปร่งใสในความร่วมมือ

4.4 ชุมชน และ ผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องร่วมมือในการจัดการผลประโยชน์ และการแก้ไขปัญหา

สรุปผลการศึกษาจากสาระสำคัญ ที่สอดคล้องกับผลการศึกษาพบว่า การจัดรายการนำเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เขตพื้นที่เทศบาลตำบลพะวง มีแนวทางในการดำเนินการที่ยังไม่สอดคล้องกับองค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวในหลายประเด็น ซึ่งในอนาคตจะต้องใช้แนวทางองค์ประกอบทั้ง 4 ส่วนเป็นบรรทัดฐานในการพัฒนากระบวนการจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนี้ให้สอดคล้องกับรายการนำเที่ยว เนื่องจากจะก่อให้เกิดกระบวนการทำงานเป็นทีม และ มีการกำหนดบุคคลผู้รับผิดชอบในพื้นที่ ๆ ชัดเจน รวมถึงการกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรม และ การติดตามประเมินผลการดำเนินงานในโครงการดังกล่าว

นโยบาย และ หลักการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศรวมไว้ ดังนี้

1. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะต้องมีการควบคุมดูแลรักษา
2. การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องคำนึงถึงศักยภาพของทรัพยากร
3. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องคำนึงถึงการพัฒนาด้านการให้การศึกษา สร้างจิตสำนึกที่ดี
4. การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องให้ความสำคัญการมีส่วนร่วมของประชาชน
5. การให้ความสำคัญของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นความจำเป็นอันดับต้นในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ทั้งนี้ในองค์กรต่าง ๆ กำหนดบทบาทที่ชัดเจนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีการจัดสรรงบประมาณ บุคลากร และ กำหนดวิธีการจัดการที่เหมาะสม
6. ให้ความสำคัญในการนำแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้าสู่แผนการพัฒนาระดับต่าง ๆ อย่างมีความสำคัญ ได้แก่ แผนการพัฒนาท้องถิ่น แผนพัฒนาจังหวัด และ แผนพัฒนาภาค
7. สนับสนุนการศึกษา วิจัย และ ประเมินการพัฒนาอย่างรอบด้าน เพื่อกำหนดแนวทางการจัดการ การแก้ไขปัญหา และ การปรับปรุงแผนอย่างเป็นขั้นตอน

8. มีการใช้กฎหมายในการควบคุม ดูแล รักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด โดยเน้นการแนะนำ ตักเตือน และ สร้างวินัยการท่องเที่ยวควบคู่ไปด้วย

9. จัดทำแนวทางปฏิบัติ หรือ คู่มือการจัดการ แก่ผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างถูกต้อง

10. จัดให้มีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

องค์ประกอบที่กล่าวมาสามารถนำมาเป็นมาตรฐานการในการประเมินถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความล้มเหลวของพื้นที่ศึกษา

สรุปผลการศึกษาจากสาระสำคัญ ที่สอดคล้องกับผลการศึกษา พบว่า การจัดการรายร่นำเที่ยว โดยชุมชนมีส่วนร่วมในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เขตพื้นที่เทศบาลตำบลพะวง เป็นกระบวนการที่ยังขาดหลักการดำเนินงาน ตามแนวทางการดำเนินงานในด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในหลายประเด็น เนื่องจาก เป็นกิจกรรมที่เพิ่งเกิดขึ้นใหม่ต้องอาศัยระยะเวลาในการพัฒนาการ ซึ่งมีความจำเป็นที่นักวิชาการจะต้องเข้าไปช่วยในการดำเนินการต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อทราบผลการศึกษา นำมาเปรียบเทียบกับจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่เป้าหมาย พบว่า มีงานที่ศึกษาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ต่างปรากฏผล ดังนี้ (1) ชุมชนมีความคาดหวังในผลประโยชน์ที่จะได้รับต่อการทำกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การสร้างกระบวนการเรียนรู้ และ การทำความเข้าใจในองค์ประกอบ และ การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นกระบวนการที่เกิดการยอมรับได้ของคนในชุมชน พฤติกรรมการรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ของชุมชน และ ต่างชุมชนอยู่ในความสนใจของชุมชนอย่างต่อเนื่อง ชุมชนมีความพร้อมในการทำหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์บรรยาย และ นำเที่ยวแต่ประสบปัญหาในเรื่องการขาดแคลนแหล่งข้อมูล และ การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ และ ชุมชนยังต้องการรูปแบบวิถีชีวิตแบบเดิม แม้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ ๆ ตนเองอาศัยอยู่ และ ปัจจัยสำคัญที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ ทุนทางการเงิน และ ทุนทางปัญญาในการจัดการชุมชนต้องการความช่วยเหลือจากหน่วยงาน สถาบันการศึกษา ชุมชนคาดหวังกับการกระจายรายได้ที่เป็นธรรมในการจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การจัดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม นอกจากนี้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับนักวิจัย ซึ่งกระบวนการดังกล่าว ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ในการจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้เกิดขึ้นในตัวบุคคลที่เกี่ยวข้องกับชุมชนเจ้าของทรัพยากรทางการท่องเที่ยวอย่างรวดเร็ว

ผลประโยชน์จะเป็นกลไกสำคัญในการสร้างเงื่อนไขความร่วมมือในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศหากผู้เกี่ยวข้องในชุมชนได้รับผลประโยชน์โดยตรง และเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน จะทำให้การบริหารจัดการบุคคลากรในชุมชนได้รับการให้ความร่วมมือจากชุมชนเพิ่มมากขึ้น

สรุปผลการศึกษาจากสาระสำคัญ ที่สอดคล้องกับผลการศึกษาพบว่า การจัดรายการนำเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เขตพื้นที่เทศบาลตำบลพะวง พบว่า มีความสอดคล้องกับผลการวิจัย เนื่องจากชุมชนมีความสนใจ และ ให้ความสำคัญกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และ ชุมชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการจัดการตามแนวทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมถึงการบริหารจัดการผลประโยชน์จากการจัดทำกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนั้น หากมีการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากรายการนำเที่ยวที่ได้ศึกษาชุมชนจะต้องดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ในการจัดการเพิ่มมากขึ้น

(7) การกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประสบความสำเร็จได้นั้น จะต้องประกอบด้วย ชุมชนมีผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนา และ ต้องมีความเข้มแข็งจริงจังกับการจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยดำเนินงานอย่างต่อเนื่องในการพัฒนา ชุมชนมีความสามัคคี มีการดำเนินงานภายใต้แนวทางการวิจัยที่เปิดโอกาสให้คนที่ส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนได้มีบทบาทในการกำหนดวิธีการ และ การแก้ไขปัญหาพร้อมกันอย่างเท่าเทียมกัน การปลูกฝังแนวคิดให้กับเยาวชนในชุมชนมีผลต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในระยะยาว การพัฒนาความรู้ด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้กับคนในชุมชนได้เกิดความรู้ และ ความเข้าใจที่ถูกต้องในการจัดการและการบริการ การจัดการตลาด และการประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยว และการให้บริการจะต้องมีความต่อเนื่อง กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องสอดคล้องกับอาชีพของชุมชนในท้องถิ่นของชุมชน และ ต้องเป็นอาชีพเสริมไม่ใช่อาชีพหลัก การสร้างกฎกติกาให้นักท่องเที่ยวปฏิบัติตกลงให้ความร่วมมือเพื่อระงับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การจัดโครงสร้างองค์กรในการให้บริการการจ้ดนำเที่ยว ควรประกอบด้วย 3 ฝ่ายหลัก ได้แก่ คณะกรรมการอำนวยการ ประกอบด้วย ประธานชมรมคณะกรรมการที่ปรึกษาเลขา เภรัญญิก ฝ่ายจัดการการบริการการท่องเที่ยว ทำหน้าที่เรียนรู้ และ พัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว ฝ่ายสนับสนุน ติดตามการตลาด ดูแลความปลอดภัยนักท่องเที่ยว ประเมินผลการปฏิบัติงาน ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวจะต้องมีคุณภาพ และ มีสิ่งดึงดูดใจในในระดับที่มีความเป็นเอกลักษณ์ และ มีเสน่ห์ที่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจเมื่อได้สัมผัส (8) เงื่อนไขที่ทำให้ชุมชนกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่ประสบความสำเร็จนั้น มีสาเหตุมาจากปัญหาการขาดมัคคุเทศก์ที่มีความรู้ ความสามารถในการนำเที่ยวธรรมชาติ ประชาชนขาดความรู้

ความเข้าใจในการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวยังเชิงนิเวศ ขาดเงินทุน และ ทรัพยากรที่ใช้ประกอบการให้บริการด้านการท่องเที่ยว การขาดการยอมรับในการนำกิจกรรมท่องเที่ยวยังเชิงนิเวศเข้ามาในชุมชน ขาดการจัดแบ่งโครงสร้างในองค์กรที่ชัดเจนในการทำงาน ผู้นำชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจ และไม่ตั้งใจในการพัฒนาจัดการท่องเที่ยวยังเชิงนิเวศอย่างจริงจัง ขาดการจัดกิจกรรมส่งเสริมตลาด และการประชาสัมพันธ์ไปยังกลุ่มเป้าหมาย ขาดการรวมกลุ่มเป็นชมรม หรือ สมาคมขาดแคลนแหล่งทุนสำหรับใช้ในการดำเนินงาน ขาดการกำหนดกฎกติกาของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวยังเชิงนิเวศ ระบบนิเวศวัฒนธรรมไม่เชื่อมโยงกับบุคลากรในท้องถิ่น การจัดสรรผลประโยชน์ไม่เป็นธรรม

สรุปผลการศึกษาจากสาระสำคัญ ที่สอดคล้องกับผลการศึกษาพบว่า การจัดรายการนำเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมในรูปแบบการท่องเที่ยวยังเชิงนิเวศเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพะวง จะต้องเร่งพัฒนาทั้งในด้านการจัดการ และการพัฒนาบุคลากรในชุมชนเพื่อให้มีศักยภาพในการจัดนำเที่ยวได้ในรายการนำเที่ยวทุกรายการที่ได้ถูกกำหนดโดยชุมชนมีส่วนร่วม เนื่องจากเมื่อรายการนำเที่ยวได้ถูกนำไปใช้ในการจัดนำเที่ยวแต่ไม่มีตัวแทนชุมชนเข้าไปทำหน้าที่ในการจัดนำเที่ยวการดำเนินการจะไม่สอดคล้องกับแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวยังเชิงนิเวศ นอกจากการจัดการรายการนำเที่ยวในเขตพื้นที่ศึกษา จะต้องดำเนินการในการประชาสัมพันธ์ และ คิดต้นทุนในการจัดนำเที่ยวซึ่งเป็นค่าบริการแก่ตัวแทนชุมชนที่จะต้องทำหน้าที่บริการให้แก่นักท่องเที่ยวต่อไปในอนาคต และ เพื่อเป็นการจัดการอย่างมีโครงสร้าง ชุมชนจะต้องจัดตั้งกลุ่มในการบริการจัดการรายการนำเที่ยว และการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับหลักการจัดการท่องเที่ยวยังเชิงนิเวศ

5.3 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะการทำวิจัยในครั้งนี้ พบว่า การจัดรายการนำเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมในรูปแบบการท่องเที่ยวยังเชิงนิเวศ เขตพื้นที่เทศบาลตำบลพะวง จะต้องดำเนินการในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การจัดรายการท่องเที่ยวยังเชิงนิเวศเป็นกระบวนการที่ชุมชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ดังนี้ การที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดรายการท่องเที่ยวยังเชิงนิเวศในงานวิจัยชิ้นนี้ เป็นกระบวนการแรกเริ่มที่จะต้องมีการดำเนินการในขั้นตอนต่อไป ภายใต้วัตถุประสงค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวยังเชิงนิเวศ ที่ผู้นำชุมชนในพื้นที่ศึกษาจะต้องดำเนินการต่อเพื่อสร้างคณะกรรมการ และ ทีมงานขึ้นมาดำเนินการในการจัดการต่อไป

2. ในการศึกษาครั้งนี้พบว่าการจัดรายการนำเที่ยวเป็นเพียงกระบวนการอาศัยความคิดเห็นของชุมชนในพื้นที่ ที่มีประสิทธิภาพจากการสัมผัสในทรัพยากรการท่องเที่ยวที่พบในพื้นที่ แต่ในรายละเอียดเช่น ระยะเวลา ระยะทาง ระยะเวลาที่แท้จริงในการทำกิจกรรม และ ปัญหา รวมถึงอุปสรรค ยังไม่ได้มีการประเมินผลจากผู้เกี่ยวข้องในหลาย ๆ กลุ่ม เช่น เจ้าของสถานประกอบการทางด้านธุรกิจนำเที่ยว หรือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกลุ่มต่าง ๆ ทำให้ขาดความเชื่อมั่นในการสนับสนุน และ ร่วมมือบทบาทในการนำเสนอ และ สนับสนุนรายการนำเที่ยวที่ถูกกำหนดขึ้นให้นักท่องเที่ยวในอนาคต ดังนั้นในโอกาสต่อไปควรให้กลุ่มผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการทดลองการทำกิจกรรมในรายการนำเที่ยว

3. ช่วงเวลาที่เหมาะสมในการทำกิจกรรม จากการศึกษาการจัดรายการนำเที่ยว โดยชุมชนมีส่วนร่วมในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เขตพื้นที่เทศบาลตำบลพะวง พบว่า ช่วงเวลาที่เหมาะสมมากที่สุด คือ ช่วงเวลาเช้า โดยเฉพาะกิจกรรมการพายเรือคายัค และ กิจกรรมเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนเกาะยอ ควรดำเนินกิจกรรมดังกล่าวในช่วงเช้า เนื่องจาก สภาพอากาศในพื้นที่ดังกล่าวค่อนข้างร้อนในช่วงเวลาเที่ยง และ บ่าย ไม่เหมาะกับการทำกิจกรรมดังกล่าว นอกจากนี้ ในช่วงบ่ายอากาศร้อน และ ลมแรง ทะเลมีคลื่น ทำให้การพายอาจจะสร้างความเหน็ดเหนื่อยแก่นักท่องเที่ยวได้ ดังนั้นผู้นำเที่ยวควรเลือกเวลาเช้าตั้งแต่ 08.30 – 10.00 น.

4. กิจกรรมการขี่รถจักรยานเสือภูเขา เส้นทางที่เหมาะสม มีหลายเส้นทางแต่ในปัจจุบัน ไม่ได้มีการจัดทำเส้นทางที่ได้มาตรฐาน ดังนั้นควรมีการศึกษาเส้นทางที่เหมาะสม และ ควรมีการคำนวณระยะเวลาที่ใช้ในการขี่จากจุดเริ่มต้นถึงจุดหมายปลายทางให้ชัดเจน รวมถึงกำหนดจุดที่เป็นอันตราย และ จะต้องเพิ่มความระมัดระวังในการขี่จักรยาน

5. กิจกรรมการเรียนรู้ระบบนิเวศป่าชายเลน และ การเรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชนชาวเกาะยอ จากศึกษาพบว่า การดำเนินการในโครงการนี้ ควรมีแนวทางในการประสานงานติดต่อชุมชนชาวเกาะยอ เพื่อนำนักศึกษาเข้าเที่ยวชมสวนสมรม และ เยี่ยมสถาปัตยกรรมบ้านทรงไทยโบราณเพื่อการเรียนรู้ให้ได้มาตรฐาน และ จะต้องพัฒนาบุคคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการบรรยายให้แก่ชุมชน

6. ชุมชนควรจัดตั้งกลุ่มรับผิดชอบการจัดการท่องเที่ยวให้มีความชัดเจน ทั้งในระบบโครงสร้างการดำเนินงาน และ หน้าที่ความรับผิดชอบที่ชุมชน จะต้องปฏิบัติต่อนักท่องเที่ยว และ จัดทำมาตรฐานการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

7. ควรมีการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าไปสู่พื้นที่ทำกิจกรรมในสัดส่วนที่เหมาะสมกับศักยภาพที่พื้นที่ทำกิจกรรมทางการท่องเที่ยวสามารถรองรับได้ ในการนำนักท่องเที่ยวเข้าสู่พื้นที่ ที่ใช้เป็นสถานที่ทำกิจกรรมในการจัดทำรายการนำเที่ยว

8. ชุมชนควรมีการจัดการปฐมนิเทศให้แก่นักท่องเที่ยวก่อนทำกิจกรรมทุกกิจกรรมในรายการนำเที่ยวในแต่ละรายการ เพื่อสร้างความเข้าใจในหลักการปฏิบัติตัวที่ถูกต้องในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

9. ควรมีการสำรวจ และ จัดทำฐานข้อมูลในการบรรยาย เพื่อการจัดนำเที่ยวในเขตพื้นที่ศึกษาตามรายการนำเที่ยว เพื่อการพัฒนาบุคลากรและเจ้าหน้าที่ ๆ เกี่ยวข้องกับการจัดรายการนำเที่ยว และ เป็นการสร้างมาตรฐานในการทำงานให้แก่ชุมชนในการจัดนำเที่ยว

10. ควรมีการสำรวจอันตรายที่อาจจะเกิดอุบัติเหตุ และ สัตว์มีพิษที่อาจจะทำร้ายนักท่องเที่ยวได้ในระหว่างทำกิจกรรมตามรายการนำเที่ยวที่ได้กำหนด

5.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

- (1) ควรมีการศึกษาเส้นทางที่ถูกกำหนด เพื่อใช้ในการชี้จิกรยานเสื่อภูเขาบนเขาเทียมดา และ ศึกษาจำนวนเส้นทางที่เหมาะสม รวมถึงระยะเวลาในการใช้ในการทำกิจกรรมดังกล่าว
- (2) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการจัดทำฐานข้อมูล เพื่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในรายการนำเที่ยวตามที่ได้กำหนด
- (3) ควรศึกษาถึงผลกระทบต่อชุมชนในการจัดรายการนำเที่ยว
- (4) ควรมีการศึกษาพรรณไม้ที่พบในเส้นทางจัดนำเที่ยว และ พรรณไม้ในเขตพื้นที่ป่าชายเลน ที่พบในการเส้นทางที่ปรากฏในรายการนำเที่ยว
- (5) ควรศึกษาถึงอุบัติเหตุ และ อันตรายที่อาจเกิดขึ้นในการจัดรายการนำเที่ยวในรายการท่องเที่ยวที่กำหนดโดยชุมชน
- (6) ควรศึกษาความพึงพอใจของเจ้าของบริษัทนำเที่ยวต่อรายการนำเที่ยวที่กำหนดขึ้นในเขตพื้นที่เทศบาลพะวง
- (7) ควรศึกษาประวัติ และ ตำนานที่เกี่ยวข้องกับคลองวง และ ประวัติการใช้ประโยชน์ในการคมนาคมของคลองวงในอดีตเพื่อเพิ่มคุณค่าคลองวง และ ข้อมูลประกอบการบรรยายในการนำเที่ยว
- (8) ควรจัดทำฐานข้อมูลเพื่อการเรียนรู้ และ วิธีการฝึกการพายเรือคายัคที่ถูกต้อง

5.5 สรุปข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการศึกษาพบว่า การจัดรายการนำเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เขตพื้นที่เทศบาลตำบลพะวง อ. เมือง จ. สงขลา สามารถกำหนดรายการนำเที่ยวได้ 3 รายการ ประกอบด้วย รายการนำเที่ยวพายเรือคายัค คลองวง รายการนำเที่ยวจักรยานเสือภูเขา เขาเทียมดา รายการนำเที่ยวป่าชายเลน พายเรือคายัคคลองวง และ เรียนรู้ชุมชนเกาะยอ กิจกรรมทั้ง 3 รายการ มีแนวทางการจัดการที่สอดคล้องกับหลักการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

สิ่งที่ชุมชนจะต้องดำเนินการในกระบวนการขั้นตอนไปงานวิจัยชิ้นนี้ เพื่อให้เป็นไปภายใต้องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชน จะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไข และ วิธีที่จะต้องพัฒนาให้เกิดเป็นรูปธรรมภายใต้กิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

องค์ประกอบด้านการจัดการ

ชุมชนจะต้องดำเนินการในการจัดการพื้นที่ ๆ ใช้เป็นสถานที่ทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ภายใต้รายการที่กำหนดให้มีมาตรฐาน และ อำนวยประโยชน์ในการจัดรายการนำเที่ยวนอกจากนี้ ชุมชนจะต้องดำเนินการจัดการองค์ความรู้ ที่จะนำมาใช้ในการประกอบกิจกรรมนำเที่ยว เช่น การจัดทำบทบรรยายเพื่อการท่องเที่ยว การกำหนดคุณสมบัติของร่างกายนักท่องเที่ยวในการเข้าร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชนจะต้องศึกษาปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในการจัดการท่องเที่ยวตามรายการที่กำหนด และ วิเคราะห์ปัญหา รวมถึง การจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดนำเที่ยวให้สำเร็จ การนำนักท่องเที่ยวเข้าร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวตามรายการที่กำหนด ชุมชนจะต้องจัดตั้งกลุ่มองค์กรเพื่อการจัดการท่องเที่ยวตามรายการที่กำหนด รวมถึงการบริหารจัดการผลประโยชน์ที่จะต้องให้เกิดความเท่าเทียมกัน และ เป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง สิ่งสำคัญที่สุดในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามรายการที่ทางชุมชนได้นำเสนอทั้ง 3 รายการ การจัดการรูปแบบการท่องเที่ยว จะต้องมีการจัดการที่เหมาะสม ทั้งในระยะเวลา และ ในสัดส่วนของจำนวนคนในการเข้าร่วมรายการนำเที่ยวแต่ละรายการ ภายใต้ศักยภาพ และ ข้อจำกัดของสถานที่ทั้งทางด้านเวลา และ ปริมาณที่เหมาะสม ทั้งนี้ชุมชนจะต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวเป็นสำคัญ

องค์ประกอบด้านแหล่งท่องเที่ยว

ชุมชนจะต้องพัฒนาศักยภาพของสถานที่ท่องเที่ยวให้มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ หมายถึง สถานที่ท่องเที่ยวที่มีอยู่ในชุมชน ๆ ที่ถูกนำมาใช้ในการจัดรายการนำเที่ยว จะต้องพัฒนาให้มีมาตรฐานในเรื่องความสะอาด และ ในเรื่องความปลอดภัย ในเรื่องการป้องกันอุบัติเหตุ ที่อาจจะเกิดขึ้นในการทำกิจกรรมทางด้านการท่องเที่ยว นอกจากนี้ การแสดงป้ายสัญลักษณ์เพื่อ

ช่วยให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะต้องสะดวกในการเดินทางเข้าไปยังแหล่งท่องเที่ยว และ เป็นพื้นที่ ๆ ไม่เสี่ยงในการเดินทาง ทางชุมชนจะต้องแสดงสัญลักษณ์ที่ปรากฏให้ชัดเจน ผู้จัดการด้านแหล่งท่องเที่ยวที่นำมาใช้รองรับการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องมีการสำรวจจุดที่ง่ายต่อการเกิดอุบัติเหตุ และ จะต้องทำเครื่องหมายแจ้งเตือนอันตรายต่อการเข้าไปใกล้บริเวณดังกล่าว

องค์ประกอบด้านกิจกรรม

การสร้างกิจกรรมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชนจะต้องกำหนดขึ้นภายใต้แนวทางที่ไม่เป็นไปในกระบวนการที่ส่งผลต่อการทำลาย หรือ สร้างความเสียหายแก่พื้นที่ทางการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นไปในรูปแบบใด โดยจะต้องมีหลักปฏิบัติ ดังนี้ กิจกรรมใด ๆ ที่เกิดขึ้นจะต้องสร้างกระบวนการในการทำความเข้าใจให้แก่นักท่องเที่ยว ทราบถึงผลกระทบหากไม่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมทางการท่องเที่ยว และ ชุมชนจะต้องมีมาตรการในการรักษาความปลอดภัยอย่างเคร่งครัดให้แก่นักท่องเที่ยว

องค์ประกอบการมีส่วนร่วม

การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีหน่วยงานมาร่วมเป็นองค์ประกอบในการขับเคลื่อนหลายหน่วยงานทั้งในภาครัฐ และ ภาคเอกชน ดังนั้น การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชนจะต้องมีกระบวนการมีส่วนร่วมจากคนในชุมชน และ หน่วยงานภายนอก เพื่อประสานความร่วมมือในกระบวนการดำเนินการชุมชนจะต้องคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

1. การกำหนดเอกสารหลักฐานแนวทางในการปฏิบัติที่มีส่วนร่วมของทุกฝ่ายชุมชน จะต้องจัดเก็บ และ จัดส่งหนังสือแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฉบับ และ ทุกเรื่องในระหว่างดำเนินการ
2. ชุมชนจะต้องแบ่งปันภาระหน้าที่ในการปฏิบัติจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนร่วมได้มีบทบาทในการแสดงความคิดเห็นสะท้อนปัญหาอย่างเท่าเทียมกัน
3. ชุมชนจะต้องสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม โดยชุมชน และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และ เป็นไปในทุกกระบวนการเพื่อความโปร่งใสในความร่วมมือ
4. ชุมชน และ ผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะต้องร่วมมือในการจัดการผลประโยชน์ และ การแก้ไขปัญหา
5. ชุมชนจะต้องจัดตั้งกลุ่มเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามกระบวนการที่ถูกต้อง ภายใต้แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การจัดรายการนำเที่ยว โดยชุมชนมีส่วนร่วมในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เขตพื้นที่เทศบาลตำบลพะวง อ. เมือง จ. สงขลา เป็นกระบวนการที่จะต้องดำเนินการต่อไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐาน และ สอดคล้องกับแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อไปในอนาคต อันจะนำมาซึ่งชื่อเสียง และ รายได้ของชุมชนต่อไปอย่างยั่งยืน

